

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

PROGRAMET E KULTURËS SË PËRGJITHSHME TË
ARSIMIT PROFESIONAL – TEKNIK (APT)

PROGRAMI I LËNDËS

GJUHË FRËNGE
Klasa e 11-të

STRUKTURA e APT: 2+1+1 vite, 2 + 2 vite, bllok 4-vjeçare

DREJTIMI i APT: Të gjitha drejtimet e arsimit profesional-teknik

Koordinatori: ERIFILI HASHORVA

Redaktori: GAZMEND KRASNIQI

Përgjegjës sektori: MARITA HAMZA

TIRANË, KORRIK 2010

Signet

Në kuadrin e Reformës së Arsimit të mesëm parauniversitar, si dhe në kuadrin e kurrikulës së shkollës së mesme profesionale mësimi i gjuhëve të huaja si promotore në integrimin evropian merr një rëndësi të veçantë. Ky mësim do të realizohet dhe në arsimin profesional në përputhje me kërkesat e Kuadrit Evropian të Referencave të Gjuhëve si dhe në përputhje me dispozitat e nënshkruara nga MASH për Arsimin e mesëm profesional.

Mësimi i gjuhës frënge do të ndihmojë në shkëmbimet në zhvendosjet e udhëtimet për motive të ndryshme dhe kryesisht do të aftësojë nxënës-in/-en për tregun evropian të punës. Programi i klasës 11-të për shkollat e mesme profesionale sensibilizimin, thellimin në një gjuhë dhe kulturë të re, në mënyrë që nxënësi të mund të zbulojë, të krahasojë dhe të përvetësojë shkallë-shkallë njohuri gjuhësore e social-kulturore duke siguruar përveç mësimin të gjuhës edhe përfundimin e qëndrimeve dhe sjelljeve të caktuara që inkurajojnë zhvillimin e individualitetit të nxënësit/-es, respektimin e diversitetit kulturor dhe të normave të ndryshme morale e zakonore duke lehtësuar komunikimin dhe shkëmbimet gjuhësore në të ardhmen. Sipas përshkruesve të aftësive të *Kuadrit të Përgjithshëm të Referencave* ky program synon të realizojë nivelin **A1+**, **nivelin hyrës ose atë të zbulimit**.

Interesat dhe tematikat e programit u përgjigjen shkallës së ndërgjegjësimit të nxënësve për domosdoshmërinë e mësimin të gjuhës së huaj. Ata e dinë se nëpërmjet përdorimit të gjuhës së huaj mund të studiojnë apo më vonë të punësohen në një vend të Komunitetit Evropian.

Kështu gjuha e huaj kthehet në një instrument për të mësuar që pasuron aftësitë konjitive. Përvetësimi i gjuhës së huaj do të ndihmonte jo vetëm pasurimin dhe lulëzimin e individualitetit të nxënës/it,-es por edhe ndërtimin e qëndrimeve dhe sjelljeve etike që i shërbejnë komunitetit dhe krijojnë një qytetar të ri.

Programi i klasës XI^{-të} i gjuhës frënge ashtu sikundër edhe programet e tjera, ka karakter tematik dhe përmban funksione të komunikimit si dhe njohuri gramatikore. Ky program synon mësimin e gjuhës nëpërmjet integritit të katër aftësive kyç (të dëgjuarit, të lexuarit, të folurit, të shkruarit). Duke iu referuar kurrikulës kombëtare dhe udhëzimeve të Kuadrit të Përgjithshëm Evropian të Referencave temat duhet të përkohet me interesat e nxënësve.

1. SYNIMI I LËNDËS

Synimi i mësimin të gjuhës në klasën e 11- të shkollës së mesme profesionale është *aftësimi i nxënësve si përdorues elementar, në përvetësimin dhe pasurimin e mëtejshëm të njohurive, shkathtësive e shprehive për përdorimin e gjuhës frënge si mjet komunikimi në situata të thjeshta jetësore me të cilat ai mund të përballet..*

Realizimi i këtij synimi nënkupton *përvetësimin e njohurive gjuhësore në një shkallë më të lartë dhe të lidhur me përdorimin e strukturave elementare të përbëra nga grupe fjalësh dhe shprehje të ngulitura për të transmetuar një informacion të kufizuar në situata të thjeshta të jetës së përditshme, të aktualitetit.*

Përvetësimi i dukurive leksiko-gramatikore bëhet i ndërthurur me praktikën gjuhësore duke u larguar nga mënyra tradicionale e shpjegimit të gramatikës.

Signat

2. OBJEKTIVAT E PËRGJITHSHËM

Në përfundim të këtij programi nxënësi,-ja:

- *Të ndërjegjësohet* për rëndësinë dhe karakterin integrues të gjuhës së huaj si një faktor që ndikon në formimin shumëgjuhësor e shumëkulturore.
- *Të reflektojë* mbi ndryshimet mes praktikave kulturore të vendeve frëngjisht-folëse dhe kulturës kombëtare
- *Të zhvillojë më tej aftësinë komunikuese* dhe përdorimin e njohurive gjuhësore në situata praktike të jetës së përditshme, duke realizuar një komunikim të thjeshtë në lidhje me fusha të përparësisë imediate
- *Të forcojë ndërveprimin*, në situata të thjeshta që lidhen me jetën e përditshme dhe atë çka e rrethon duke përdorur në komunikim mjetet lidhëse si dhe struktura të thjeshta morfo-sintaksore.

3. OBJEKTIVA SIPAS LINJAVE DHE NËNLINJAVE

Objektivat e programit të gjuhës frënge, të klasës 11-të të shkollës profesionale do të zërthehen hollësisht sipas linjave e nënlinjave dhe aftësive gjuhësore si më poshtë:

a) LINJA:Komunikimi dhe Formimi Kulturor

Përshkrimi i linjës: Të gjithë nxënësit, në këtë nivel duhet të aftësohen të komunikojnë për tema të njohura, për të zgjidhur nevojat konkrete të jetës së përditshme si dhe të përvetësojnë përshëndetjet, urimet dhe formula të tjera të mirësjelljes me qëllim që të iniciohen në njohjen e shprehive të një kulture tjetër dhe në vendosjen e kontakteve sociale bazë.

Nënlinja	Objektiva
Kultura dhe komunikimi.	Në përfundim të klasës së 11-të, nxënës/i,-ja: <ul style="list-style-type: none"> • të vendosë një kontakt social bazë duke përdorur formulat e mirësjelljes, përshëndetjet, urimet etj; • të kërkojë dhe të japë një informacion minimal lidhur me situata dhe tema të njohura; • të përshkruajë monumente të artit, personalitete, ngjarje me rëndësi historike (p.sh: revolucioni francez dhe diviza e tij, kështjellat dhe monumentet kulturore të Francës etj); • të trajtojë bashkë me mësimin e gjuhës çështje që lidhen më përdorimin e saj si: treguesit e marrëdhënieve shoqërore; rregullat e mirësjelljes.
Nënlinja 1.2	Objektiva
Aktet dhe funksionet e Komunikimit	Në përfundim të klasës së 11-të, nxënës/i,-ja: <ul style="list-style-type: none"> • të përdorë formulat bazë të mirësjelljes (të kërkojë ndjesë, leje, të falënderojë, të urojë thjesht etj.);

Sunt

	<ul style="list-style-type: none"> • të kërkojë /të japë një informacioni të thjeshtë mbi tema të njohura, si vendbanimin, njerëzit që e rrethojnë etj; • të përvetësojë dhe përdorë një repertor elementar fjalësh të izoluar dhe shprehjesh të lidhura me disa situata konkrete të përditshme; • të krahasojë madhësi, forma, cilësi, çmime etj; • të orientohet në kohë dhe në hapësirë; • të përshkruajë shkurt dhe thjesht njerëzit dhe mjediset që e rrethojnë; • të përdorë ngjyrat, format duke i krahasuar ato; • të shprehë pëlqim ose mospëlqim etj.
--	--

b) LINJA: Formimi Gjuhësor

Përshkrimi i linjës: Kjo linjë aftëson nxënës/in,-en të prodhojë elementë gjuhësorë që i përkasin nivelit A1+. Të gjithë nxënësit arrijnë një formim gjuhësor që lejon një komunikim bazë, njohjen e strukturave gjuhësore elementare. Nxënësi/sja në këtë nivel mund të kuptojnë dhe të përdorin shprehje të njohura dhe të përditshme si dhe thënie shumë të thjeshta për të plotësuar nevoja konkrete. Nxënësi/sja mund të zotërojë një repertor të thjeshtë fjalësh të njohura dhe të memorizuara si dhe struktura gramatikore elementare, që i lejojnë të komunikojë në mënyrë të thjeshtë nëse bashkëfolësi flet ngadalë, qartë dhe tregohet bashkëpunues.

Nënlinja	Objektiva
Struktura gramatikore	<p>Në përfundim të klasës së 11-të, nxënës/i,-ja aftësohet në përdorimin e:</p> <p>Elementëve morfologjikë si:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Folja në mënyrën urdhërore; • E pakryera dhe e kryera e plotë; • Mbiemri cilësor dhe shkallët e tij; • Ndajfolja dhe formimi i saj; • Përdorimi i ndajfoljes në fjalinë e thjeshtë; • Përemrat lidhorë dhe përdorimi i tyre; <p>Elementëve sintaksorë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fjalia e thjeshtë dhe rendi i fjalëve në fjali; • Përdorimi i përemrave vetorë në funksionet e Kundrinorit të drejtë dhe të zhdrejtë; • Përdorimi i përemrave vetorë kundrinorë të drejtë dhe të zhdrejtë në fjalinë e thjeshtë; • Përdorimi i përemrave vetorë kundrinorë të drejtë dhe të zhdrejtë me foljen në mënyrën urdhërore;

Smart

4. OBJEKTIVA SIPAS AFTËSIVE GJUHËSORE

Aftësia	Objektiva
Të dëgjuarit	<p>Në përfundim të klasës së 11-të, nxënës/i,-ja aftësohet</p> <ul style="list-style-type: none"> • të kuptojë një ndërhyrje nëse ajo është e ngadalshme dhe e shqiptuar me kujdes me pauza të gjata që lejojnë të kapet kuptimi; • të kuptojë udhëzime që i drejtohen ngadalë me fjalë të ndara mirë dhe me një diksion të qartë dhe të ndjekë orientime të shkurtra dhe të thjeshta; • të kuptojë dhe të reagojë ndaj një përshkrimit të temave të njohura në kohën e tashme, të shkuar ose të ardhme me anë të përsëritjes apo të përforcimit vizual.
Të lexuarit	<p>Në përfundim të klasës së 11-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të kuptojë tekste shumë të thjeshta dhe shumë të shkurtra, frazë pas fraze duke dalluar emrat, fjalët e njohura dhe shprehjet shumë elementare dhe duke rilexuar nëse është e nevojshme; • të kuptojë informacione të thjeshta që lidhen me njerëzit dhe vendet përkatëse si vendbanimi, moshë, profesioni, pasionet, nacionaliteti etj; • të kuptojë formularë dhe pyetësorë të thjeshtë që përmbajnë të dhëna personale; • të dallojë emrat, fjalët dhe shprehjet më të përdorshme në situatat e zakonshme të jetës së përditshme; • të formojë një ide mbi përmbajtjen e një teksti informativ të thjeshtë, veçanërisht nëse shoqërohet me një dokument pamor; • të ndjekë treguesit e shkurtër dhe të thjeshtë (për shembull për të kaluar nga një pikë në tjetrën).
Të folurit	<p>Në përfundim të klasës së 11-të, nxënës/i,-ja aftësohet</p> <ul style="list-style-type: none"> • të shprehet me shprehje të thjeshta të izoluara mbi njerëzit dhe sendet që e rrethojnë; • të ndërveprojë në mënyrë të thjeshtë, por komunikimi varet krejtësisht nga përsëritja dhe ritmi i ngadaltë, si dhe nga riformulimet dhe korrigjimet; • të gjejë një zgjidhje të çastit me thënie të shkurtra, të izoluara, në përgjithësi stereotipe, me pauza për të gjetur fjalën, për të shqiptuar ato më pak të njohurat dhe për të ndrequr komunikimin; • t'u përgjigjet pyetjeve të thjeshta dhe të bëjë të tilla, të reagojë ndaj pohimeve të thjeshta dhe të bëjë të tilla në fushën e nevojave imediate ose mbi një temë shumë të njohur; • të kuptojë dhe të përdorë shprehjet e përditshme për të

Sumet

	<p>plotësuar nevojat e thjeshta e konkrete nëse ato përsëriten, formulohen drejtpërdrejt, qartë dhe ngadalë nga një bashkëfolës që bashkëpunon dhe mirëkupton;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të bëjë pyetje personale, për shembull, mbi vendin e banimit, njerëzit që e rrethojnë, dhe të mund t'u përgjigjet pyetjeve të tilla; • t'u përgjigjet në një intervistë pyetjeve personale të bëra ngadalë dhe qartë dhe në një gjuhë të drejtpërdrejtë dhe jo idiomatike;
Të shkruarit	<p>Në përfundim të klasës së 11-të, nxënës/i,-ja aftësohet</p> <ul style="list-style-type: none"> • të shkruajë shprehje dhe fraza të thjeshta të veçuara për veten, profesionin dhe ambientin që e rrethon, • të kërkojë dhe të transmetojë me shkrim udhëzime personale të hollësishme; • të shkruajë një mesazh të thjeshtë duke u shprehur për veten dhe të tjerët; • të shkruajë shënime të thjeshta për të treguar se ku ndodhet dhe kur do të takohet me dikë; • të shkruajë duke përdorur struktura gjuhësore të thjeshta ose modele fjalish mbi të cilat zotëron një kontroll të kufizuar; • të shkruajë me një fjalor të kufizuar brenda situatash konkrete të veçanta në përgjigje të interesave të një situatë të caktuar.

5. KËRKESA NDAJ LËNDËVE TË TJERA

Mësimi i gjuhës së huaj synon ndërveprimin mes lëndëve dhe disiplinave të ndryshme duke realizuar mësimin e gjuhës sh së huaj të shoqëruar me përvetësimin e elementeve të historisë, gjeografisë, artit, kulturës, civilizimit etj. Gjuha e huaj shërben si mjet për të zgjeruar njohuritë dhe mësohet më lehtë e pasurohet nga dijet që vijnë nga fusha të tjera. Kjo e ndërgjegjëson mësuesin e gjuhës së huaj për një ndërveprim me mësues të lëndëve të tjera dhe domosdoshmërinë e një lidhjeje ndërkurrikulare. Ky ndërveprim konkretizohet në të shprehurit me gojë, si dhe në realizimin e veprimtarive në grup.

Lëndët me të cilat mund të ndërveprojë gjuha e huaj janë:

Historia, e cila me ngjarje dhe fakte të rëndësishme mund të ndihmojë në formimin kulturor e intelektual të nxënës/it,-es, njohjen e vlerave historike-shoqërore të popullit francez, personaliteteve të shquara etj. (p.sh. Revolucioni Borgjez i vitit 1789, Napoleoni, mbretërit e Francës, lufta 100 vjeçare Zhan d'Ark etj.).

Gjeografia, me anën e së cilës marrim njohuri për vendet turistike në Francë si dhe në vendet e tjera frankofone, duke lehtësuar kuptimin e temave për udhëtimet,

Swat

traditat kulturore, zakonet turistike, kulturën e pushimeve ose të kohës së lirë, parapëlqimet, shijet që lidhen me to etj.

Arti kulinar, me anë të dokumentave të fushës së interesit, konkretisht të profesionit, nxënësi/ja mëson krahas njohurive të reja në gjuhë të huaj, njohuri të reja mbi mënyrën e të jetuarit, vepruarit në këto vende.

Filozofia, duke shtjelluar çështje të formimit intelektual e shpirtëror të francezëve në periudha të ndryshme të zhvillimit të historisë, ndihmon në njohjen e mënyrës së menduarit, dhe të vepruarit në vende dhe periudha të ndryshme psh duke folur për revolucionin dhe sloganin e tij thellohem në të drejtat e njeriut, vlerat morale e politike të këtij revolucioni etj.).

Sociologjia, mund të lehtësojë në të kuptuarit e dokeve, zakoneve, vlerave shoqërore të një populli të huaj që kushtëzohen nga një kontekst shoqëror dhe një realitet i ndryshëm nga i yni. Vetë njohja e gjuhës së huaj dhe e një kulture të huaj kultivon tek nxënës/i,-ja ndjenja të tolerancës, pranimit të diversitetit etj. që lidhen ngushtë me zbatimin e të drejtave të njeriut dhe edukimin qytetar, si një nga bazat themelore të bashkëveprimit në Evropë.

6. KËRKESA PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT

Ky program është një dokument zyrtar, pjesë e tërësisë së dokumenteve zyrtare për lëndën e Gjuhës Frënge. Ky program mbështet ne dokumente të rëndësishme si:

- Kuadri i Përbashkët Evropian të Referencave për Gjuhët e Huaja
- Kurrikula Kombëtare e Gjuhëve Moderne për Arsimin Publik Parauniversitar
- Standardet e arritjes

Gjuha frënge për klasën e 11-të të shkollës së mesme profesionale zhvillohet me dy orë mësimore në javë dhe shpërndarja e orëve të planifikuara sipas linjave dhe nënlinjave është si vijon:

$$34 \text{ javë} \times 2 \text{ orë} = 68 \text{ orë vjetore}$$

Programi i gjuhës frënge për klasën e 11-të për shkollat e mesme profesionale, është strukturuar në linja që vijnë njëra pas tjetrës, por nuk do të thotë se mësimdhënia/nxënia duhet të zhvillohet në këtë renditje gjatë vitit shkollor.

Sasia e orëve mësimore për secilën linjë është rekomanduese. Përdoruesit e programit duhet të respektojnë sasinë e orëve vjetore të lëndës, por janë të lirë të ndryshojnë me 10% (shtesë ose pakësim) orët e rekomanduara për secilën linjë.

Domethënë, mësuesi mund të vendosë të përparojë më ngadalë kur ve re se nxënësit hasin vështirësi të veçanta në përmbushjen e objektivave të kapitullit, por mund të ecë më shpejt kur ata demonstrojnë një përvetësim të kënaqshëm.

Shpërndarja e orëve mësimore

Programi i klasës së 11-të, parashikon shtrirjen e mësimit të gjuhës frënge në të gjithë vitin akademik dhe do të realizohet në 68 orë mësimore, me një frekuencë prej 2 orësh në javë, në 34 javë mësimore (34 javë x 2 orë = 68 orë vjetore). Në këtë total përfshihen dy orë të lira (mësuesi është i lirë t'i përdorë ato sipas interesave të klasës). 70% e orëve (44 orë) përdoren për të krijuar te nxënës/i njohuri dhe

Swat

kompetenca të reja, ndërsa 30% e tyre (22 orë) për të përforcuar këto njohuri gjatë dhe në fund të vitit.

Nxënësi në nivelin A1+ i cili nënkupton që nxënësi duhet të kuptojë pika themelore në një gjuhë të thjeshtë dhe standarde në lidhje me fusha që kanë përparësi imediate dhe tema të njohura dhe me interes për të dhe të mund të prodhojë një ligjëratë të thjeshtë me kusht që ligjërimi të jetë i ngadalshëm dhe i qartë

Ky nivel karakterizohet me një pjesëmarrje më aktive në komunikimin ndërveprues, akoma të kufizuar dhe shpesh herë e shoqëruar me ndihmë.

Përpunimi i njohurive

Përpunimi i njohurive përmban:

- përsëritjen e njohurive-bazë (konceptet themelore);
  - testimin e njohurive-bazë;
  - integrimin e njohurive të reja të lëndës me njohuritë e fituara më parë;
- Gjatë përpunimit të njohurive duhet t'i kushtohet kohë e posaçme kultivimit të:
- aftësive të përgjithshme, si: të komunikimit, të menaxhimit të informacionit, të zgjidhjeve problemore dhe të të menduarit kritik e krijues;
  - aftësive gjuhësore, të dëgjuarit, të lexuarit, të folurit dhe të shkruarit.
  - formimit të qëndrimeve, si qëndrimet etiko-social dhe gjatë punës në grupe të vogla nxënësish.

Në orët mësimore, që i përkasin përpunimit të njohurive, mësuesi zhvillon edhe tema me nismën e tij ose me kërkesën e vetë nxënësve. Këto tema mund të pikënisen nga ngjarje aktuale ose thjesht nga kureshtja e nxënësve.

Gjatë orëve të përpunimit të njohurive, nxënësve duhet t'u krijohet mundësia të punojnë detyra tematike e projekte kurikulare, të zgjidhin situata problemore nga jeta etj.

Pjesë e përpunimit të njohurive është edhe përsëritja e cila ka për qëllim të nxjerrë në pah dhe të përforcojë konceptet kryesore.

Metodologjitë

Mësimdhënia ka në qendër të saj metodën komunikative, metoda me bazë detyrën, metodën funksionale dhe atë të situatave sa më afër jetës reale etj.

Në këtë nivel (A1+), mësuesi do të vazhdojë të adoptojë një metodologji që e konsideron gjuhën si sistem dhe për rrjedhojë, të koordinojë veprimtari që synojnë të katër aftësitë, dmth: të punojë me kompetenca të integruara.

Sidoqoftë në këtë fazë, ai mban parasysh se nxënës/i,-ja është një lexues fillestar që mund të hasë shumë vështirësi, ndaj ai e grish në disa **strategji të leximit** që shmangin bllokimin nëpërmjet **të kuptuarit global** të tekstit, si dhe në një lexim me shqiptim të saktë **intonativ dhe prozodik**, gjithmonë në funksion të kuptimit të tekstit. Ndonëse në hapat e para, mësuesi mban parasysh se nxënësi nëpërmjet një procesi evolutiv ti përshtatet nivelit të mbijetesës, duke synuar origjinalitet pa influenca të dukshme të gjuhëve të studiuara tashmë.

Në këtë fazë mësuesi bën kujdes të ndërhyjë me gjuhën amtare në dhënien dhe shpjegimin e vështirësive dhe keqkuptimeve, njëkohësisht ai në rastin e mosnjohjes së gjuhëve të studiuara nga nxënësi të nxit krahasimin, hulumtimin mbi konvergjenat dhe divergjenat në strukturat e gjuhëve në fjalë.

Swat

Mësuesi mund të **ndryshojë funksionin e caktuar** të teksteve dhe të dokumenteve.

Për një tekst të dhënë, veprimtaritë e propozuara do të ndryshojnë sipas qëllimit, pra, nëse lexojmë për të kuptuar përmbajtjen psh. apo për një sensibilizim lidhur me përdorimin e kohëve foljore ose për të gjetur emrat e objekteve, të profesioneve të njohura dhe të mësuara më parë, etj.

Mësuesi duhet të mbajë vazhdimisht parasysh rritjen e shkallës së vështirësisë ose **dozimin e njohurive** në formulimin e kërkesave të detyrave dhe ushtrimeve që do të propozojë, sidomos në fazën e shfrytëzimit të orëve për përforsimin e njohurive (30%), që të sigurojë një proces evolutiv të mësimdhënies/nxënies.

Metodologjia e ndjekur nga mësuesi synon kalimin nga më e njohura te më pak e njohura, nga proceset e automatizuara tek ato krijuese.

Për sa i përket të mësuarit të gjuhës në përgjithësi, mendojmë se vetëm të kuptuarit nuk mund të çojë në mësimin e plotë të gjuhës: është krijimi ai që në fund të fundit, është mjeti i praktikimit të njohurive. Duke konsideruar lehtësitë dhe problemet që sjell mësimi i gjuhës së huaj në shkollën e mesme profesionale, mësuesi i lë një hapësirë shumë të vogël **produktit me shkrim**, duke favorizuar operacionet e nivelit hyrës si proceset memorizuese, përdorimin e modeleve të gatshme dhe të automatizuara, në mënyrë që nxënësi të diferencojë dhe të arrijë të formulojë drejt konceptet e studiuara.

Në këtë nivel, synohet të krijohen kushtet e përshtatshme kryesisht për t'u shprehur por edhe për të shkruar minimalisht, duke iu përgjigjur kërkesave të nivelit hyrës. Duke pasur parasysh se në këtë nivel, vështirësitë janë të mëdha, për më tepër që duke qenë të rritur nxënësit bëhen më hezitues, mësuesi parapëlqen punën në grupe për tu krijuar situata lirshmërie për tu shprehur rreth temave të trajtuara. Është fjala për të vënë në përdorim gjithçka, për të krijuar një klimë të përshtatshme në klasë.

Për një mësimdhënie të gjuhës për qëllime komunikimi, është e domosdoshme të krijosh një motivim për të folur që të jetë sa më i justifikuar: simulim nevojash (vënie në skenë në klasë, **simulime të përgjithshme**, situata komunikimi të qarta), parashikim i nevojave (përdorim i gjuhës së huaj për parashikime, për qëllime të caktuara, studimi apo turizmi, për shembull), nevoja reale, brenda klasës ose që vijnë nga kontaktet jashtë klasës (punë në grupe, shfrytëzim i mjedisit, **shkëmbimet** midis shkollave, letërkëmbimet telematike, me internet, ose me kaseta audio dhe video), por edhe kënaqësia për të luajtur, për të komunikuar, për t'u shprehur dhe për të dëgjuar tjetrin.

Puna e diferencuar

Në kushtet e mësimdhënies së gjuhës së huaj në shkollat e mesme profesionale mësuesi i gjendur para nxënësish me prejardhje krahinore të ndryshme, domethënë me karakteristika fonologjike të ndryshme, me prirje dhe dëshira të larmishme, me temperamente dhe interesa të shumëllojshme duhet të konceptojë në punën e tij edhe një dimension të punës së diferencuar, me grupe dhe me nxënës të veçantë.

Një nga metodat e punës për të siguruar ndërveprimin në mësimin e gjuhës së huaj është puna në grupe, në të cilën mësuesi duhet të konceptojë veprimtari të larmishme që tërheqin vëmendjen e interesat e grupeve dhe nxënësve të veçantë. Mësuesi mund të krijojë grupe të përziera me nxënës/e të përparuar dhe të prapambetur duke caktuar detyra në grup për të mos i vënë në vështirësi nxënësit dhe për t'i inkurajuar ato të zgjidhin detyra e mundshme. Duke synuar objektiva të

Swat

arritjeve gjithnjë në rritje mësuesi duhet të konceptojë detyra të larmishme me shkallë vështirësie në rritje duke nxitur dhe vlerësuar nxënësin në progres.

7. VLERËSIMI

Programi i gjuhës frënge për klasën e 11-të, mbështetet në Kuadrin e Përbashkët Evropian të Referencave për Gjuhët dhe në Portofolin Evropian për Gjuhët, i cili jo vetëm përshkon gjithë procesin mësimor, por shërben edhe për përmirësimin e këtij procesi. Vlerësimi si një nga aspektet përbërës të këtij programi siguron:

- një matje të vazhdueshme të ecurisë së nxënës/it,-es në gjuhën frënge;
- një informacion për rivlerësim të përmbajtjes lëndore dhe të metodave të mësimdhënies, si dhe cakton detyrat për të ardhmen;
- një plan pune për përmirësim e njohurive të nxënës/it,-es;

Vlerësimi mbështetet tërësisht në objektivat e programit lëndor dhe mësuesi nuk ka të drejtë të vlerësojë nxënës/in,-en për ata objektiva të arritjes që nuk përshkruhen në program. Vlerësimi duhet t'i përmbahet vetëm standardeve që përkojnë me nivelin A1+ të parashtruara në program.

Vlerësimi nuk përfshin vetëm realizimin e standardeve rreth njohurive dhe aftësive, por edhe qëndrimet e nxënësve, si p.sh. qëndrimet etiko-sociale në përgjithësi dhe ato të bashkëpunimit me të tjerët, në veçanti.

Vlerësimi i nxënës/it,-es duhet të jetë sa më objektiv dhe i matshëm, gjë që tregohet më së miri në realizimin e standardeve. Mësues/i,-ja vlerëson vetë dhe ndihmon edhe nxënësit që të përdorin një larmi mënyrash vlerësimi e vetvlerësimi.

Vlerësimi mund të organizohet në disa forma:

- Vlerësimi i dijeve (në bazë nivelin), ku përfshihet vlerësimi i objektivave specifike. Ky vlerësim ka lidhje me atë çka është mësuar gjatë një jave, muaji ose semestri, pra me punën që është bërë me tekstin dhe programin.
- Vlerësimi i kapaciteteve (ose i zbatimit të aftësive, ose i performancës) që është vlerësimi i asaj çka nxënësit mund të bëjnë ose dinë në raport me zbatimin e saj në jetën e përditshme.
- Vlerësimi mund të bëhet individual ose në grup, në klasë ose jashtë saj. Nxënës/i,-ja vlerësohet me notë, ndërsa demonstroi arritjet e tij/saj me gojë, me shkrim,.

Vlerësimi me shkrim dhe me gojë

- Vlerësimi formues, me anë të të cilit merret informacion rreth asaj që është arritur nga nxënës/i,-ja në formimin e tij/saj gjuhësor, në përputhje me objektivat e caktuar.
- Vlerësimi diagnostikues, i cili bëhet në mënyrë të vazhdueshme, për të marrë informacion rreth përgatitjes ditore dhe përvetësimin të materialit gjuhësor të dhënë më parë.
- Vlerësimi i planifikuar mbi bazën e realizimit të objektivave të mësimin, pra në bazë kapitulli ose të një ore mësimore. Ky vlerësim bëhet me notë dhe realizohet në fund të çdo mësimi përsëritës (ose kapitull).

Sumet

- Vlerësim motivues, ndihmon për të nxitur dëshirën e nxënës/it,-es për mësimin e gjuhës frënge. Ky vlerësim është i vazhdueshëm dhe gjatë gjithë procesit mësimor. Duke inkurajuar nxënësin të përdorë materiale që nxisin vlerësimin motivues të tij. Përgatitja e dosjes së arritjeve të nxënës/it,-es si pjesë e Portofolit Evropian të Gjuhëve, ku ai vendos çertifikata, provime, projekte, dëshmi etj. provojnë ecuri të tij/saj në gjuhë si dhe shërbejnë si mjet vetëvlerësimi dhe vlerësimi.

Vlerësimi me notë

Vlerësimi i nxënës/it,-es bëhet me notë sipas sistemit të vlerësimit të vendosur nga MASH-i dhe AVA. Ky vlerësim nuk përfundon me vendosjen e notës. Ai përqëndrohet tërësisht në monitorimin dhe vlerësimin e njohurive të nxënësve të përfutuara në vazhdimësi, si dhe të rezultateve të arritura gjatë procesit të mësimdhënies/nxënies, kryesisht kur gjuha frënge është provim përfundimtar si lëndë më zgjedhje.

Vlerësimi përfundimtar

Në përfundim të semestrit të parë, për çdo nxënës/e dhe lëndë përllogaritet nota semestrale dhe në përfundim të vitit shkollor, nota vjetore. Nota e semestrit të parë dhe ajo vjetore përllogariten duke pasur si të dhëna fillestare të gjitha notat e nxënës/it,-es të shënuara në regjistër. Notat gjatë vitit shkollor nuk kanë të njëjtën peshë në njehsimin e notës semestrale dhe asaj vjetore. Pësia e një note përcaktohet nga lloji i saj. Janë katër lloje:

- vlerësimet e përditshme,
- provimet periodike me shkrim,
- provimi përfundimtar,
- Duhet treguar kujdes që:
- Para testimit duhet bërë një model, që t'u tregohet nxënësve se si do të bëhet testimi.
- Caktohen më parë qëllimet e testimit për të kaluar më pas në zhvillimin e tij.
- Vlerësimi mund të jetë individual ose në grup.

Është mirë që pyetjet në test të renditen sipas shkallës së vështirësisë së tyre. Zakonisht në një test, (p.sh.: në fund të një kapitulli) kërkohen që 30% të pyetjeve të jenë të nivelit të parë, 50% të nivelit të dytë dhe 20% të nivelit të tretë. Numri i pyetjeve në test varet nga ajo çka duhet testuar (një mësim, kapitull apo një koncept.)

Disa udhëzime për vlerësimin.

Është e domosdoshme që mësues/i,-ja të mos përdorë vetëm një formë vlerësimi, por larmi formash. Ato duhet t'u krijojnë nxënësve mundësi të vlerësohen në atë mënyrë që është e përshtatshme për çdo nxënës. Kështu, p.sh. një nxënës/e përgjigjet më mirë me gojë, një tjetër me shkrim, njëri i shpreh bukur dhe me emocion mendimet në një pyetje të hapur, një tjetër jo, etj.

Në vlerësimin e përfundimtar të nxënësve të vlerësohen me kompetencë rezultat i aftësive të tij dhe jo rezultat i një mesatareje aritmetike të rezultateve të tij. Vonesat e dhënies së përfundimeve të vlerësimit dhe mosanaliza e tyre nga mësues/i,-ja e ulin shumë vlerën e korrigjimit të gabimeve. Mësues/i,-ja zhvillon vetë si dhe ndihmon nxënësit dhe së bashku zhvillojnë një larmi mënyrash vlerësimi.

Sumet

Metodat e vlerësimit të përdorura në gjuhë të huaj do të përfshijnë:

- teste me shkrim për të kontrolluar arritjet e nxënësve në lidhje me objektivat e programit,
- monitorimin e punës në grup të nxënësve,

Vlerësimi me shkrim shërben për aftësimin e nxënësve në komunikimin me shkrim dhe mund të realizohet jo vetëm me laps e letër, por edhe në rrugë elektronike. Mësues/i,-ja vlerëson nxënës/in,-en me notë për parashtrimet me shkrim në provimet periodike me shkrim dhe në prezantimet me shkrim të punimeve të tij/saj, të zhvilluara vetë ose në grup. Mësues/i,-ja planifikon provime periodike me shkrim për blloqe të gjera orësh mësimore, që përbëhen nga një apo disa kapituj, të cilët i bashkojnë objektiva të ndërlidhura të nxënësve. Në përshtatje me qëllimin e vlerësimit me shkrim, ai/ajo përdor lloje të ndryshme testesh, që nga minitestet disa minutëshe për një objektiv të veçantë të nxënësve, tek ato njëorëshe. Planifikohen teste me alternativa ose zhvillim, detyra tematike, projekte kurrikulare etj.

Portofoli i nxënës/it.-es, si një mundësi vlerësimi e vetëvlerësimi, është një koleksion i punimeve përgjatë vitit shkollor për gjuhën frënge. Portofoli i nxënës/it.-es mund të përmbajë provime me shkrim, detyra tematike, fotografi e produkte të veprimtarive kurrikulare. Përzgjedhjet për portofolin bëhen nga nxënës/i,-ja, ndërsa mësues/i,-ja rekomandon.

Mësuesi duhet të marrë në konsideratë vështirësi të veçanta gjuhësore të nxënësve të ardhur rishtas nga emigracioni, duke u mundësuar këtyre nxënësve të vlerësohen me mënyra inkurajuese.

Vetëvlerësimi:

Vetëvlerësimi është një tjetër element i rëndësishëm i vlerësimit në mësimin e gjuhës frënge, ku secili nxënës/e jep gjykimin për zotësinë e vet. Vetëvlerësimi është një element plotësues i domosdoshëm i vlerësimit të njohurive nga mësues/i,-ja, nga prindërit dhe institucionet e tjera. Vetëvlerësimi ka efekt kur:

- u referohet normave dhe kapacitetit që Kuadri i Referencave për Gjuhët parashtron për grupmoshën dhe nivelin e tyre,
- lidhet me një përvojë të veçantë gjuhësore e ndërkulturore.

Vetëvlerësimi i nxënësve bëhet i matshëm nëpërmjet përcaktimit të synimeve të qarta në program. Si mjet në vetëvlerësim shërben Portofoli Evropian i Gjuhëve (PEGJ), që me anë të tri pjesëve të tij: Pasaportës Gjuhësore, Biografisë gjuhësore dhe Dosjes, nxit nxënës/in/en të mendojë mbi nivelin e tij gjuhësor, duke vetëvlerësuar njohuritë e marra, dhe dokumentimin e arritjeve të tij gjuhësore të cilat mund të jenë: provime me shkrim, detyra tematike, çertifikata, projekte kurrikulare, fotografi e produkte të veprimtarive kurrikulare.

PEGJ-i është dokumenti që çdo nxënës shënon eksperiencat dhe njohuritë e tij gjuhësore e kulturore. PEGJ-i nxit nxënës/in/en të përmirësojë mësimin dhe kapacitetin e vlerësimit të aftësive të tij në fushën e gjuhëve. Përdorimi i PEGJ-it favorizon lëvizjen në Evropë duke informuar aftësitë për gjuhët në mënyrë të qartë dhe të krahasueshme në nivel ndërkombëtar. PEGJ-i kontribuon në mirëkuptimin reciprok në Evropë nëpërmjet eksperiencës së kulturave të tjera dhe me ndihmën e kapaciteteve të komunikimit në shumë gjuhë.

Swat

- Nxënësit, gjithashtu, vlerësojnë punën e njëri-tjetrit në grupe, duke marrë role të ndryshme, madje dhe pa nevojën e ndihmës së mësuesit.
- Nxënës/i,-ja mban shënim arritjet e tij/saj, duke përdorur edhe gjuhën amtare.
- Mësues/i,-ja bisedon me nxënës/in,-en individualisht dhe tregon arritjet e tij/saj.

Interesi më i madh i vetëvlerësimit qëndron në faktin se ai është faktor motivimi dhe ndërgjegjësimi; ai i ndihmon nxënësit të njohin pikat e tyre të forta dhe të dobëta dhe kështu, të organizojnë më mirë të nxënët e tyre. Nga vetëvlerësimi përfiton si nxënës/i,-ja, ashtu edhe mësues/i,-ja.